

ശ്രീഃ  
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ  
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ  
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര  
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ ॥

*This document has been prepared by*

*Sunder Kidāmbi*

*with the blessings of*

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

*His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam*

ശ്രീഃ  
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ  
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ  
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര  
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

## ॥ അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ ॥

പിതൃശ്ചിന്തായാഃ കിം കാരണമിതി കൈകേയിം പ്രതി  
ശ്രീരാമസ്യാനുയോഗഃ കൈകേയോ  
സ്വപ്രാർഥിതവരയോരിതിവൃത്തം ശ്രാവയിത്വാ ശ്രീരാമസ്യ  
വനവാസായ പ്രേരണം

സ ദദർശാസനേ രാമോ  
വിഷണ്ണം പിതരം ശുഭേ |  
കൈകേയോ സഹിതം ദീനം  
മുഖേന പരിശുഷ്യതാ || 2.18.1 ||

സ പിതൃശ്ചരണൗ പൂർവ -  
മഭിവാദ്യ വിനീതവത് |  
തതോ വവന്ദേ ചരണൗ  
കൈകേയോഃ സുസമാഹിതഃ || 2.18.2 ||

രാമേത്യുക്ത്വാ തു വചനം  
വാഷ്പപർയാകുലേക്ഷണം |  
ശശാക നൃപതിർദീനോ  
നേക്ഷിതും നാഭിഭാഷിതും || 2.18.3 ||

തദപൂർവം നരപതേ -

ർദ്ദൃഷ്ട്വാ രൂപം ഭയാവഹം |

രാമോഽപി ഭയമാപന്നഃ

പദാ സ്പൃഷ്ട്വേവ പന്നഗം || 2.18.4 ||

ഇന്ദ്രിയൈരപ്രഹൃഷ്ടൈസ്തം

ശോകസന്താപകർശിതം |

നിഃശ്വസന്തം മഹാരാജം

വൃഥിതാകുലചേതസം || 2.18.5 ||

ഊർമിമാലിനമക്ഷോഭ്യം

ക്ഷുഭ്യന്തമിവ സാഗരം |

ഉപപ്ലുതമിവാദിത്യ -

മുക്താനൃതമൃഷിം യഥാ || 2.18.6 ||

അചിന്ത്യകൽപം നൃപതേ -

സ്തം ശോകമുപധാരയൻ |

ബഭൂവ സംരബ്ധതരഃ

സമുദ്ര ഇവ പർവണി || 2.18.7 ||

ചിന്തയാമാസ ചതുരോ

രാമഃ പിതൃഹിതേ രതഃ |

കിംസിദദ്യൈവ നൃപതി -

ർന്ന മാം പ്രത്യഭിനന്ദതി || 2.18.8 ||

അന്യദാ മാം പിതാ ദൃഷ്ട്വാ

കുപിതോഽപി പ്രസീദതി |

തസ്യ മാമദ്യ സമ്പ്രേക്ഷ്യ

കിമായാസഃ പ്രവർത്തതേ || 2.18.9 ||

സ ദീന ഇവ ശോകാർതോ  
 വിഷണ്ണവദനദ്യുതിഃ |  
 കൈകേയീമഭിവാദ്യൈവ  
 രാമോ വചനമബ്രവീത് || 2.18.10 ||

കച്ചിൻമയാ നാപരാധ -  
 മജ്ഞാനാദ് യേന മേ പിതാ |  
 കുപിതസ്തൻമമാചക്ഷു  
 ത്വമേവൈനം പ്രസാദയ || 2.18.11 ||

അപ്രസന്നമനാഃ കിം നു  
 സദാ മാം പ്രതി വത്സലഃ |  
 വിഷണ്ണവദനോ ദീനഃ  
 നഹി മാം പ്രതി ഭാഷതേ || 2.18.12 ||

ശാരീരോ മാനസോ വാപി  
 കച്ചിദേനം ന ബാധതേ |  
 സന്താപോ വാഭിതാപോ വാ  
 ദുർലഭം ഹി സദാ സുഖം || 2.18.13 ||

കച്ചിന്ന കിഞ്ചിദ് ഭരതേ  
 കുമാരേ പ്രിയദർശനേ |  
 ശത്രുഘ്നേ വാ മഹാസത്തേ  
 മാതൃണാം വാ മമാശുഭം || 2.18.14 ||

അതോഷയൻ മഹാരാജ -  
 മകുർവൻ വാ പിതൂർവചഃ |  
 മുഹൂർതമപി നേച്ഛേയം  
 ജീവിതും കുപിതേ നൃപേ || 2.18.15 ||

യതോമുലം നരഃ പശ്യേത്  
 പ്രാദുർഭാവമിഹാത്മനഃ |  
 കഥം തസ്മിൻ ന വർത്തേ  
 പ്രത്യക്ഷേ സതി ദൈവതേ || 2.18.16 ||

കച്ചിത്തേ പരുഷം കിഞ്ചി -  
 ദഭിമാനാത് പിതാ മമ |  
 ഉക്തോ ഭവത്യാ രോഷേണ  
 യേനാസ്യ ലുലിതം മനഃ || 2.18.17 ||

ഏതദാചക്ഷ്യ മേ ദേവി  
 തത്തേന പരിപൃച്ഛതഃ |  
 കിന്നിമിത്തമപൂർവ്വോയം  
 വികാരോ മനുജാധിപേ || 2.18.18 ||

ഏവമുക്താ തു കൈകേയീ  
 രാഘവേണ മഹാത്മനാ |  
 ഉവാചേദം സുനിർലജ്ജാ  
 ധൃഷ്ടമാത്മഹിതം വചഃ || 2.18.19 ||

ന രാജാ കുപിതോ രാമ  
 വ്യസനം നാസ്യ കിഞ്ചന |  
 കിഞ്ചിൻമനോഗതം ത്വസ്യ  
 ത്വദ്ഭയാന്നാനുഭാഷതേ || 2.18.20 ||

പ്രിയം ത്വാമപ്രിയം വക്തും  
 വാണീ നാസ്യ പ്രവർത്തതേ |  
 തദവശ്യം ത്വയാ കാർയം  
 യദനേനാശ്രുതം മമ || 2.18.21 ||

ഏഷ മഹ്യം വരം ദത്താ  
 പുരാ മാമഭിപൂജ്യ ച |  
 സ പശ്ചാത് തപ്യതേ രാജാ  
 യമാന്യഃ പ്രാകൃതസ്തഥാ || 2.18.22 ||

അതിസൂജ്യ ദദാനീതി  
 വരം മമ വിശാമ്പതിഃ |  
 സ നിരർഥം ഗതജലേ  
 സേതും ബന്ധിതുമിച്ഛതി || 2.18.23 ||

ധർമ്മമൂലമിദം രാമ  
 വിദിതം ച സതാമപി |  
 തത് സത്യം ന ത്യജേദ് രാജാ  
 കുപിതസ്ത്വത്കൃതേ യഥാ || 2.18.24 ||

യദി തദ് വക്ഷ്യതേ രാജാ  
 ശുഭം വാ യദി വാശുഭം |  
 കരിഷ്യസി തതഃ സർവ -  
 മാഖ്യാന്യാമി പുനസ്ത്വഹം || 2.18.25 ||

യദി ത്വഭിഹിതം രാജ്ഞാ  
 ത്വയി തന്ന വിപത്സ്യതേ |  
 തതോഽഹമഭിധാന്യാമി  
 ന ഹ്യേഷ ത്വയി വക്ഷ്യതി || 2.18.26 ||

ഏതത് തു വചനം ശ്രുത്വാ  
 കൈകേയോ സമുദാഹൃതം |  
 ഉവാച വൃഥിതോ രാമ -  
 സ്താം ദേവീം നൃപസന്നിധൗ || 2.18.27 ||

അഹോ ധിങ് നാർഹസേ ദേവി  
 വക്തും മാമീദൃശം വചഃ |  
 അഹം ഹി വചനാദ് രാജ്ഞഃ  
 പതേയമപി പാവകേ || 2.18.28 ||

ഭക്ഷയേയം വിഷം തീക്ഷ്ണം  
 പതേയമപി ചാർണവേ |  
 നിയുക്തോ ഗുരുണാ പിത്രാ  
 നൃപേണ ച ഹിതേന ച || 2.18.29 ||

തദ് ബ്രൂഹി വചനം ദേവി  
 രാജേണാ യദഭികാങ്ക്ഷിതം |  
 കരിഷ്യേ പ്രതിജാനേ ച  
 രാമോ ദ്വിർനാഭിഭാഷതേ || 2.18.30 ||

തമാർജവസമായുക്ത -  
 മനാർയാ സത്യവാദിനം |  
 ഉവാച രാമം കൈകേയീ  
 വചനം ഭൃശദാരുണം || 2.18.31 ||

പുരാ ദേവാസുരേ യുദ്ധേ  
 പിത്രാ തേ മമ രഘവ |  
 രക്ഷിതേന വരൗ ദത്തൗ  
 സശൽയേന മഹാരണേ || 2.18.32 ||

തത്ര മേ യാചിതോ രാജാ  
 ഭരതസ്യാഭിഷേചനം |  
 ഗമനം ദണ്ഡകാരൺയേ  
 തവ ചാദ്യൈവ രഘവ || 2.18.33 ||

യദി സത്യപ്രതിജ്ഞം ത്വം  
 പിതരം കർതുമിച്ഛസി |  
 ആത്മാനം ച നരശ്രേഷ്ഠം  
 മമ വാക്യമിദം ശൃണു || 2.18.34 ||

സന്നിദേശേ പിതൃസ്തിഷ്ഠ  
 യഥാനേന പ്രതിശ്രുതം |  
 ത്വയാരൺയം പ്രവേഷ്ടവ്യം  
 നവ വർഷാണി പഞ്ച ച || 2.18.35 ||

ഭരതശ്വാഭിഷിച്ഛേത  
 യദേതദഭിഷേചനം |  
 ത്വദർഥേ വിഹിതം രാജ്ഞാ  
 തേന സർവേണ രാഘവ || 2.18.36 ||

സപ്ത സപ്ത ച വർഷാണി  
 ദണ്ഡകാരൺയമാശ്രിതഃ |  
 അഭിഷേകമിദം ത്യക്ത്വാ  
 ജടാചീരധരോ ഭവ || 2.18.37 ||

ഭരതഃ കോസലപതേഃ  
 പ്രശാസ്തു വസുധാമിമാം |  
 നാനാരത്നസമാകീർണാം  
 സവാജിരഥസങ്കുലാം || 2.18.38 ||

ഏതേന ത്വാം നരേന്ദ്രാഽയം  
 കാരുണ്യേന സമാപ്തതഃ |  
 ശോകൈഃ സങ്കീഷ്ടവദനോ  
 ന ശക്തനോതി നിരീക്ഷിതും || 2.18.39 ||

ഏതത് കുരു നരേന്ദ്രസ്യ  
 വചനം രഘുനന്ദന |  
 സത്യേന മഹതാ രാമ  
 താരയസ്വ നരേശ്വരം || 2.18.40 ||

ഇതീവ തസ്യാം പരൂഷം വദന്ത്യാം  
 ന ചൈവ രാമഃ പ്രവിവേശ ശോകം |  
 പ്രവിവൃഥേ ചാപി മഹാനുഭാവോ  
 രാജാ ച പുത്രവ്യസനാഭിതപ്തഃ || 2.18.41 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ  
 അയോധ്യാകാണ്ഡേ അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ ||